

Groningengas

60 jaar aardgaswinning in Nederland

Bij de winning van aardgas uit Slochteren, het 'Groningenveld', heeft de zorg voor de veiligheid van de burgers en bedrijven in Groningen sinds de beving in bij Huizinge in 2012 een steeds prominentere rol gekregen. Het steeds verder dichtdraaien van de kraan heeft consequenties voor de voorzieningszekerheid, de export en import van gas, de opbrengsten voor de Staatskas en mogelijk ook voor de prijs van aardgas in de toekomst. Op deze overzichtspagina gewijd aan het Dossier Groningengas vindt u de belangrijkste gevolgen op een rij. De pagina begint overigens met de actualiteit.

Actualiteit

Op 11 maart 2020 vond de plenaire behandeling plaats van het wetsvoorstel '*Wijziging van de Gaswet betreffende het beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers*'. Minister Wiebes heeft dit wetsvoorstel in november 2019 ingediend bij de Tweede Kamer. Het moest de vraag naar laagcalorisch gas van de 9 grootste afnemers van 'Groningengas' regelen, als onderdeel van een pakket aan maatregelen om de productie van Groningengas zo spoedig als mogelijk te kunnen beëindigen, naar de laatste inzichten ingaande het gasjaar dat oktober 2022 zou ingaan.

Op 9 maart 2020 gaf minister Wiebes (EZK) het startsein voor de bouw van de stikstofinstallatie nabij Zuidbroek, die een capaciteit krijgt van 180.000 m³ stikstof per uur en 7 mrd m³ laagcalorisch gas per jaar moet produceren uit hoogcalorisch gas. Dat is ruim 10 keer groter dan de bestaande stikstofinstallatie in Zuidbroek. Eind 2019 verhoogde GTS de capaciteit van zijn stikstofmengfaciliteit in Wieringermeer al, waardoor de Groningse gasproductie met 5 bcm kon worden verlaagd.

60 jaar aardgaswinning in Nederland

Sinds 1960 is de belangrijkste pijler onder onze energievoorzieningszekerheid het Groningengas. Totdat in 2014 een duidelijke relatie werd gelegd tussen de winning van dat Groningengas en het optreden van aardbevingen in de regio. Met consequenties voor de veiligheid van de burgers en bedrijven in Groningen. In 2015 heeft het Kabinet besloten de winning van Groningengas terug te brengen van een maximum van 53 mrd m³ (bcm) in 2013 via een plafond van 39,6 bcm in 2014, 33 bcm in 2015, 27 bcm in 2016 en 24 bcm in 2017. Het Kabinet Rutte III, dat in 2017 aantrad, heeft een plafond ingesteld dat moet dalen van 21,6 bcm (2017) naar 19,4 bcm in het gasjaar 2018-2019 bij een gemiddeld temperatuurprofiel. De trend is duidelijk dalend. De regering volgt het advies van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), met een tussendoel van 12 bcm Groningen gas productie in 2022, op weg naar een (nagenoeg) nul winning in 2030. In juni 2019 heeft Minister Wiebes (EZK) landelijk netbeheerder GTS gevraagd aanvullende maatregelen uit te werken die in 2020 zouden kunnen leiden tot een extra daling van de gaswinning tot het door SodM veilig geachte niveau van 12 bcm. In het vaststellingsbesluit 2019-2020 (september 2019) is een winningsniveau opgenomen van 11,8 bcm, voor het eerst dus onder het SodM-advies van 12 bcm. Staatsecretaris Vrijbrief verwacht in 2022 i.p.v. in 2030 Groningen op een waakvlam te zetten, uitgaande van een gemiddeld gasjaar mede vanwege de politieke druk op het groningengas dossier. De uitkomst hiervan is nog onduidelijk mede vanwege de inval van Rusland in Oekraïne en de druk die dit levert op de gasmarkt.

Nederland produceert en exporteert niet alleen aardgas uit het Groningenveld. Een totaal van zo'n 230 kleine velden – met name off-shore – produceren nog eens 25-30 bcm per jaar, wat de totale productie brengt op 45 - 50 bcm. De productie van de kleine velden vallen overigens niet onder het door de minister ingestelde plafond. De bestaande velden blijven maximaal produceren, maar zullen naar verwachting nog voor 2030 zijn uitgeput.

Belangrijke inkomstenbron Staat

Door het gastransportnetwerk van Gasunie stroomt 80 - 95 bcm aardgas per jaar. Het binnenlands verbruik bedraagt rond de 40 bcm. De rest wordt geëxporteerd respectievelijk doorgevoerd. De productie en het transport van gas is ook een belangrijke inkomstenbron voor de Staatskas. Sinds 1960 heeft gas de Staat al 265 mrd euro opgeleverd; in de jaren van de bankencrisis (2008-2013) 11-15 mrd euro/jaar, zo'n 5 - 10 procent van de totale Rijksinkomsten. Door het nu ingestelde plafond van 11,8 bcm op Groningengasproductie nemen de aardgasbaten af naar onder nul (kosten a.g.v. schadeuitkeringen e.d.) (begroting 2019: +1,7 mrd euro, begroting 2020 -1,1 mrd euro).

Nodig voor de Energietransitie

Met een dekking van 40 procent van onze energiebehoefte uit aardgas blijft deze brandstof een belangrijke rol vervullen in onze energievoorziening, zeker totdat in 2050 onze energievoorziening koolstofarm moet zijn. Conform het Energieakkoord voor Duurzame Groei en het Klimaatakkoord wordt gewerkt aan vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen waaronder aardgas, door energiebesparing (1,5% per jaar en 100 PJ), warmtehergebruik (Warmtevisie) en de productie en invoeding van groen gas (maximaal 3 bcm/jaar). Voor de resterende energiebehoefte is en blijft gas onder de fossiele brandstoffen de beste transitiebrandstof.

Alternatieven voor Groningengas

Terwijl de winning uit Groningen afneemt wordt er nog gas gewonnen uit kleine velden, zowel onshore als offshore. Met de infrastructuur in Nederland en nieuwe winningstechnieken kunnen nieuwe voorkomens – ook de kleinere – verder worden ontwikkeld. Winning van Nederlands schaliegas, met voorraden van 200-500 bcm in de ondergrond, is niet langer in beeld: het kabinet heeft besloten de komende jaren geen schaliegaswinning toe te staan. De import van gas per pijpleiding uit Rusland staat onder grote geopolitieke druk. Noorwegen zegt al aan het leveringsplafond te zitten. Wel kan vloeibaar aardgas (LNG) via de Gate terminal op de Maasvlakte 12-16 bcm geïmporteerd worden en zijn er tijdelijke LNG terminals opgesteld in de Eemshaven. LNG is zeker een optie omdat dit gas kan komen uit andere regio's, zoals Noord-Amerika, het Midden-Oosten, Afrika, Azië en Australië. In 2019 is 7,3 bcm hervergast LNG via Gate terminal geïmporteerd en via het GTS gastransportnet uitgestuurd. Dat is bijna drie keer zoveel als in 2018.

Kwaliteitsconversie

Het terugbrengen van de winning van aardgas uit de Groningse bodem heeft ook een consequentie voor het dekken van de vraag naar laagcalorisch gas (G-gas). Via langlopende contracten exporteren leveranciers zo'n 22 bcm laagcalorisch gas naar Duitsland, België en Frankrijk. De Nederlandse huishoudens gebruiken zo'n 10 bcm, elektriciteitsproducenten en tuinders ieder 2,5 bcm en de industrie 8 bcm. Een snelle rekensom leert dat deze behoeften aan laagcalorisch 'Groningen'-gas niet meer gedekt kan worden door de actuele winning uit de ondergrond in Groningen. Daarom beschikt

netbeheerder GTS over kwaliteitsconversiemiddelen: menging van gasstromen en injectie van inert stikstof (27 bcm) in hoogcalorisch gas ('afwobben'). De benuttingsgraad van deze middelen ligt al boven de 90 procent (doel 2019: 92,5%). De regering heeft in 2018 besloten de stikstofinjectie uit te breiden met 7 bcm in Zuidbroek (operationeel medio 2022). Eind 2019 verhoogde GTS de capaciteit van zijn stikstofmengfaciliteit in Wieringermeer met 5 bcm.

Aanvullende maatregelen

Een verdere reductie van de aardgaswinning in Groningen betekent dat nieuwe, aanvullende maatregelen nodig zijn. Aan de gasvoorzieningskant (systeem) is dat onder meer de bouw van een nieuwe stikstoffabriek, extra stikstofinkoop en een gewijzigd opereren van de gasopslagen. Aan de gasverbruikerskant kan gedacht worden aan een versnelde reductie van de aardgasvraag, een ombouw van installaties van laag- naar hoogcalorisch gas en het toepassen van demand-side-management (afregelen van de vraag onder bepaalde omstandigheden).

Afbouwplan 2022

In januari 2018 heeft de minister 200 industriële grootverbruikers van G-gas per brief aangegeven dat de voorziening van G-gas wordt afgebouwd en zij tot 2022 (4 jaar) de tijd hebben om daarop maatregelen te treffen. In december 2018 heeft de minister aangegeven dat afschakeling van de 9 grootste G-gasverbruikers met elk een minimaal G-gas gasverbruik van 100 mln m³/jaar voldoende is om - samen met de overige maatregelen (stikstoffabriek, afbouw export, ed.) - de veiligheid in Groningen te kunnen borgen. In november 2019 heeft de minister een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend om deze afbouw van de grootste 9 verbruikers te regelen via een verbod. Dit ondanks een negatief advies van zowel GTS als de Raad van State.

VEMW verscheen herhaaldelijk in de media over dit dossier:

3 december 2018, [Trouw 'Gaskraan kan misschien wel vijf jaar eerder dicht'](#)

3 december 2018, [De Volkskrant 'Negen bedrijven moeten van gas uit Groningen af'](#)

17 oktober 2018, [BNR: Grünfeld in gesprek tijdens het programma De Ochtendspits: 'Bedrijven moeten een volledig antwoord krijgen van EZK over het afschakelen van Groningengas'](#)

17 oktober 2018, [Vandaag: Grünfeld in gesprek over de behoefte aan duidelijkheid bij de Groningers, gasnetbeheerder Gasunie en bij ons allen](#): hoe kunnen we zo effectief en doelmatig mogelijk de Groninger gaskraan dichtdraaien. Hoeveel en welke grootverbruikers gaan over naar H-gas, wat kan er met stikstoftoevoeging en het anders inzetten van gasopslagen, en wat is er voor nodig om dat zo snel mogelijk te kunnen doen, incl. duidelijke rolverdeling tussen overheid, Gasunie en bedrijven.

26 september 2018, De Volkskrant *'De grootgebruiker gaat niet zomaar van het gas': drie VEMW-leden aan het woord over de ombouw (Solidus Solutions (karton), Emmtec (chemie) en SuikerUnie (voeding))*.

7 juni 2018, BNR: Grünfeld in gesprek tijdens het programma De Ochtendspits: *'grootverbruikers van gas moeten verduurzamen, maar veel afspraken zijn er nog niet gemaakt'*

17 mei 2018, [Grünfeld deed tijdens de Ronde Tafel](#) een oproep om zo spoedig mogelijk met een algemeen, faciliterend kader te komen om de uitfasering van Groningengas in de industrie te versnellen. Hij sprak zijn overtuiging uit dat in goede samenwerking tussen overheid (ministerie van EZK) en bedrijven veel bereikt kan worden. Een nagenoeg volledige uitfasering van G-gas in vier jaar tijd is een grote uitdaging voor de bedrijven.

30 maart 2018, [Studio Energie, aflevering 5: Hoe kickt de industrie in vier jaar van Gronings gas af, en wie betaalt de rekening?](#) Vanaf 2022 mag de industrie géén Gronings gas meer gebruiken. Wat wel? Dat mogen ze zelf weten, maar de hele ombouwoperatie moeten ze zelf betalen. Een gesprek met Hans Grünfeld, directeur Koninklijke VEMW, belangenbehartiger van de industrie.

7 februari 2018, [BNR: Grünfeld in gesprek tijdens het programma De Ochtendspits](#) "Bedrijven zijn nu al naarstig op zoek naar mogelijkheid om af te schakelen, over te schakelen op hoogcalorisch gas of in het kader van verduurzaming over te stappen op biomassa of te elektrificeren, maar dat kost tijd en er zijn ook kosten aan verbonden. Belangrijk is dat er voor die kosten een oplossing wordt gevonden."

3 februari 2018, [EenVandaag: Wiebes riskeert juridische strijd met bedrijven over gas](#) "Bedrijven is opgedragen binnen drie weken met een plan te komen. Grünfeld noemt die aanpak onverstandig: "Bedrijven begrijpen de noodzaak om snel minder gas uit Groningen te gebruiken en ze willen naar vermogen een bijdrage leveren, maar dan ook praten over de kosten en de verdeling daarvan."

25 januari 2018, [Het Financieele Dagblad: Alternatieven voor Gronings gas zijn duur, complex en politiek gevoelig](#) "'Een vrij straf opgestelde brief.' Dat zei voorzitter Hans Grünfeld van VEMW, de vereniging van zakelijke energieverbruikers, over het schrijven dat minister Eric Wiebes van Economische Zaken en Klimaat vrijdag verstuurde."

23 januari 2018, [Het Financieele Dagblad: Industrie moet van minister versneld stoppen met gas uit Groningen](#) "Het ombouwen van installaties om die voor hoogcalorisch gas geschikt te maken, is 'een complexe operatie', zegt Hans Grünfeld"

23 januari 2018, [BNR: Binnen vier jaar stoppen met gronings gas bijzonder stellig](#) "Laat ik voorop stellen dat de problematiek in Groningen ernstig is', reageert hij. 'Maar bedrijven die decennia gas hebben gebruikt, krijgen nu plotseling een brief van de minister. Daarin wordt gesteld dat het bedrijf geen gas meer kan gebruiken zoals dat jarenlang is gedaan."

23 januari 2018, [Nieuwsuur: 'Industrie van het Groningse gas af? Makkelijker gezegd dan gedaan'](#) "Wij zijn het eens met de minister dat er actie nodig is vanwege de problemen in Groningen en wij zijn bereid om een bijdrage te leveren. Maar het is nogal ingrijpend: de hele productie van een bedrijf moet worden stilgelegd."

22 januari 2018, [NRC: Grootverbruikers Gronings gas: brief Wiebes intimideert](#) "„Het is een straffe brief", zegt Hans Grünfeld die als directeur van VEMW de energie-intensieve industrie vertegenwoordigt. „In 2013 heeft het ministerie van Economische Zaken zelf nog onderzoek gedaan naar een mogelijke ombouw naar ander gas. Toen werd geconcludeerd dat ombouw in de jaren twintig zelfs al een enorme uitdaging zou zijn. Sinds die tijd is er volgens mij niets gebeurd en nu moet de ombouw opeens in vier jaar."

22 januari 2018, [De Telegraaf: Wiebes: Bedrijven moeten stoppen met gas Groningen](#) "De ondernemers melden in een reactie verrast te zijn door het verzoek. Het is volgens directeur Hans Grünfeld van VEMW, de branchevereniging, „niet reëel" om te denken dat de tweehonderd bedrijven die van minister Wiebes voor 2022 kunnen overschakelen over andere energiebronnen."